

LERUM
mer än du tror

Program för uppföljning och insyn av verksamheter som utförs av privata utförare

Beslutsdatum:	2023-05-25
Beslutande:	Kommunfullmäktige
Träder i kraft:	2023-06-21
Typ av styrdokument:	Reglemente
Giltighetstid:	Tills vidare
Dokumentansvarig:	Administrativ chef, kommunledning och verksamhetsstöd
Revidering:	Vid ny mandatperiod

Program för uppföljning och insyn av verksamheter som utförs av privata utförare

Bakgrund

Kommunen får enligt kommunallagen lämna över verksamhet till privata utförare. Kommunen är fortsatt ansvarig gentemot medborgarna på samma sätt som för verksamhet som bedrivs i egen regi. Kommunfullmäktige ska för varje mandatperiod anta ett program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare.

Kommunen ska:

- kontrollera och följa upp verksamhet som enligt avtal drivs av en privat utförare
- genom avtal tillförsäkra sig information som gör det möjligt för allmänheten att få insyn
- se till att kommunala företag ger allmänheten insyn i verksamhet som de lämnar till privata utförare
- i kommunfullmäktige besluta om ett program, för varje mandatperiod, med generella mål och riktlinjer när verksamheter bedrivs av privata utförare
- tillgodose informationsskyldighet när enskilda personer kan välja mellan olika utförare

Omfattning och definitioner

Programmet omfattar verksamhet som kommunen lämnat över för att utföras av privata utförare samtidigt som kommunen är att se som huvudman och ansvarig för verksamheten. Programmet ska omfatta alla verksamhetsområden – vård och omsorg, hälso- och sjukvård, kultur och fritid, gator, parker och fastigheter, kommunikationer och annan infrastruktur etc. I ansvaret ligger att följa upp och kontrollera verksamheten. Det kan handla om såväl hela verksamheter (exempelvis drift av hemtjänstområde/särskilt boende), som delar av en verksamhet med stor betydelse för brukaren (exempelvis måltidsverksamhet, serviceinsatser i hemtjänst, lokalvård, snöröjning, grönyteskötsel).

En privat utförare är en helt privat aktör utan kommunalt ägande. Det handlar om företagsformer som aktiebolag, stiftelser, ekonomiska eller ideella föreningar, enskilda firmor men också idéburna organisationer och kooperativa föreningar eller liknande organisationsformer. Formellt överlämnas verksamheten efter en offentlig upphandling, enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) och lagen om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (LUF) eller att lagen om valfrihetssystem (LOV) införs samt att avtal tecknas med de privata utförarna.

När enskilda personer kan välja mellan olika utförare av tjänster ska information lämnas om samtliga utförare. Informationen ska vara saklig, relevant, jämförbar och tillgänglig.

Eftersom programmet gäller upphandlad verksamhet kan krav på uppföljning, insyn m m, endast påverka avtal i upphandlingar som ligger framåt i tiden. Programmet får inte genomslag på gällande avtalsrelationer eftersom villkoren redan är reglerade.

Programmet omfattar upphandlade tjänster eller verksamheter vilka utgör en kontinuerlig verksamhet inom kommunstyrelsens eller nämndernas verksamhetsområde, alternativt att tjänsterna utnyttjas återkommande med regelbundenhet. Programmet omfattar inte avtal där kommunen avropar tjänster för enskilda tillfällen.

Med privat utförare avses inte ett hel- eller delägt kommunalt bolag. Dessa omfattas istället av ägardirektiv och annan reglering som kommunfullmäktige fattar beslut om.

Programmet omfattar inte fristående skolor och förskolor eller fristående pedagogisk omsorg eftersom de är verksamheter med egna huvudmän som inte upphandlats utan regleras genom tillståndsgivning.

Styrprinciper

Syftet med programmet är att förbättra uppföljning och kontroll av privata utförare samt öka allmänhetens insyn i privata utförares verksamhet. Utgångspunkten är de styrdokument som kommunen antagit.

Budgeten är kommunens viktigaste verktyg för planering och styrning av kommunen och dess verksamhet. Där framgår även det grunduppdrag som kommunstyrelsen och nämnderna har fått genom reglementena, övergripande inriktning och prioriterade inriktningar för kommunen och hur kommunens samlade resurser ska fördelas mellan kommunstyrelsen och de olika nämnderna.

Därtill har kommunstyrelsen och nämnderna att förhålla sig till lagar, regler och av fullmäktige fastställda och gällande styrdokument.

Med utgångspunkt från ovanstående ska avtal utformas på så sätt att

- verksamheten hos de privata utförarna kvalitetsmässigt bedrivs i enlighet med kommunens krav
- kraven är tydliga, relevanta och tillräckliga.
- det tydligt framgår hur samverkan mellan beställaren och utföraren ska genomföras och hur brister i verksamheten ska hanteras.
- den kommunala huvudmannen ges möjligheter att besluta om sanktioner eller häva ett avtal
- tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i verksamhet som lämnats över till privata utförare.

Övergripande krav som alltid ska ställas vid upphandling framgår av kommunens policy och övriga rutiner för inköp och upphandling. Det ska vara enhetliga krav på verksamhet i egen regi och i privat utförande.

Kommunstyrelsens och nämndernas ansvar

Enligt kommunallagen har kommunstyrelsen och nämnderna inom sitt verksamhetsområde ansvar för att se till att verksamheterna drivs enligt lagar, föreskrifter, mål och riktlinjer, att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten drivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Detta gäller oavsett om verksamheten utförs i egen regi eller utförs av privata utförare. I ansvaret ingår att följa upp och kontrollera verksamheten.

Kommunstyrelsen har också ett särskilt ansvar att leda, samordna och ha uppsikt över verksamhet i nämnder och kommunala bolag. Uppsikten omfattar även verksamhet som lämnats över till privata utförare.

Uppföljning

Kommunstyrelsen och nämnderna ska i sina verksamhetsplaner ange på vilket sätt privata utförare ska följas upp samt ansvara för att säkerställa att uppföljning och kontroll av verksamhet som lämnats över till privata utförare görs på ett strukturerat och systematiskt sätt.

Uppföljningen ska syfta till att säkra leverans enligt avtal, säkra måluppfyllelse samt kontroll för att förutse och upptäcka avvikelser och oegentligheter, underlag för utvecklingsarbete och möjliggöra allmänhetens insyn.

Redovisningen ska minst innehålla:

- En sammanfattande beskrivning av uppföljningsansvar och vad som ska följas upp
- Vilka former som ska användas (exempelvis regelbunden och riktad uppföljning inklusive avtalsuppföljning, uppföljning av kommunens måldokument, brukaruppföljning/individuppföljning, oanmälda besök, uppföljning av ekonomisk status)
- Vem som ansvarar för att genomföra uppföljningen
- Tidplan/årshjul
- Former för återkoppling av resultat till nämnd, utförare och allmänhet

Omfattningen av kontrollen och uppföljningen kan se olika ut beroende på hur angelägen verksamheten är ur ett allmänintresse. Ju mer beroende invånarna är av verksamheten desto större är kravet på uppföljning och kontroll och att identifiera vilka risker som kan finnas.

Kommunstyrelsen och nämndernas uppföljning sker i enlighet med kommunens ordinarie ekonomi- och verksamhetsuppföljning samt som en del av den samlade uppföljningen i samband med årsredovisningen.

Insyn och information

Kommunstyrelsen och nämnderna ska i avtal med privata utförare tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i verksamhet som lämnats över till utförare. Detta sker genom att en bestämmelse om allmänhetens insyn finns med i upphandlingsunderlag och avtal. På samma grunder ska även kommunala bolag ge allmänheten insyn i verksamhet som de överlämnar till privata utförare. Syftet är att informationen ska göra det möjligt för allmänheten att få insyn i hur uppdraget utförs.

Utföraren ska kunna lämna information när kommunen begär det. Utförarens skyldighet att lämna uppgifter begränsas till att omfatta sådant som kan lämnas utan omfattande merarbete eller inte strider mot lag eller annan författning eller inte kan utgöra företagshemligheter enligt lag.

Informationen till allmänheten ska göras tillgänglig på kommunens webbplats genom kommunstyrelsen och nämndernas ordinarie ekonomi- och verksamhetsuppföljning samt som en del av den samlade uppföljningen i samband med årsredovisningen.

Giltighet och revidering

Programmet gäller för aktuell mandatperiod. Program ska antas för varje ny mandatperiod och vid behov revideras i samband med detta.